

Referat fra koordineringsgruppemøte 31

Helsedirektoratets lokaler, Vitaminveien 4, Storo.
Fysisk og digital deltakelse.

07.05.2025, kl. 10.00-13.00

Til stede:Koordineringsgruppens medlemmer

Linda Granlund, Helsedirektoratet (møteleder)

Ole Berg, Helsedirektoratet

Thea Nørgaard Breili, Helsedirektoratet

Anna Maria Karlsen, NHO Mat og Drikke

Aina Marie Lien, NorgesGruppen

Ingvill Måkestad Bovim, Rema 1000

Anders Högberg, Orkla ASA

Ingvill Størksen, COOP

Morten Karlsen, NHO Reiseliv

Marte Byfuglien, Mills AS

Trude Nordli, Sjømat Norge

Vidar Haugsdal, Norgesmøllene AS

Mariann Jørgensen, NFGF

Bendik Whist, Virke dagligvare

Linda Vist, NHO Service og Handel

Observatører/eksterne foredragsholdere

Amandine Lamglait-Solberg, Mattilsynet

Jorån Østerholt Dalane, Mattilsynet

Lars Skogstad, Mattilsynet

Trond Ekorud, SSB

Marianne Hope Abel, Folkehelseinstituttet

Liv Elin Torheim, Helse- og omsorgsdepartementet

Gyrd Omholt Gjevestad, Helse- og omsorgsdepartementet

Sandra Gjernes, Helse- og omsorgsdepartementet

May Cecilie Lossius, Helsedirektoratet

Live Bøe Johannessen, Helsedirektoratet

Møteleder ønsket velkommen til det 31. møtet i koordineringsgruppen. Alle møtedeltakere presenterte seg og møteleder leste opp den konkurranserettslige erklæringen som gjelder for møter i medhold av intensjonsavtalen. Erklæringen ble signert av møtedeltakerne som var fysisk til stede. Helse- og omsorgsdepartementet meldte en sak til eventuelt.

Sak 09/25 Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde

- a. Helsedirektoratet orienterte om status siden forrige møte. Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) informerte om planer for signering av forlengelse av avtalen. Helsedirektoratet har engasjert Kvale advokatbyrå for å bistå i det formelle rundt forlengelsen av intensjonsavtalen. Kvale har presentert et forslag til departementet som de har godtatt. Det planlegges at alle parter som signerte nåværende intensjonsavtale, signerer et endringsvedlegg til intensjonsavtalen som endrer avtalens varighet til 31.12.2026, på neste møte i næringslivsgruppen. Det vil bli utarbeidet et informasjonsskriv som sendes til alle bedriftene som har signert tilslutningsavtalen når endringsvedlegget er signert, hvor det informeres om at intensjonsavtalens varighet er endret til 31. desember 2026, og at avtalens vilkår ellers er uendret.

Jod: Sekretariatet presenterte status. Det er jobbet videre med lansering av en jodberikningsstrategi for jodberikningsprogrammet. Dato for lansering er 23. juni kl. 10-12. Det planlegges for åpning av statssekretær og innlegg fra Helsedirektoratet, Mattilsynet og FHI. Mer detaljer følger senere. Sekretariatet sender ut informasjon så snart det er klart.

Nøkkelhull: Det pågår et nordisk arbeid med å revidere kriteriene for nøkkelhullmerket. Helsemyndighetene i de nordiske landene har forberedt forslag til endrede kriterier. Det er mål om å enes om forslag til nye kriterier før sommeren. Det planlegges en offentlig høring for nye kriterier høsten 2025. I etterkant av høringen vil endelige kriterier fastsettes. Nye kriterier vil bli notifisert før de trer i kraft.

Helse- og omsorgsminister [Jan Christian Vestre offentliggjorde vinnerne av intensjonsavtalens utmerkelser 2024](#) i tilknytning til et #MerAv-seminar på UMAMI 19. mars. Helsedirektoratet har utarbeidet en artikkel hvor dere kan [lese mer om vinnerne](#). Juryleder var også til stede og presenterte kriteriene og juryens arbeid.

Vinnerne i kategori 1: sunnere produkter er:

1. Norgesmøllene med Møllerens brødmikser
2. Fjordland med Bremykt mykere
3. UNIL med First Price hjerteformede fiskekaker

Vinnerne i kategori 2: sunnere markedsføring er:

1. Coop med Alltid 8
2. ISS med Våre grønne helter
3. REMA 1000 med Idrettsprofiler på SOME

Sekretariatet gratulerer alle vinnerne.

b. Status og planer for innsatsområde 1: salt (Hdir)

Sekretariatet orienterte om status. NHO Mat og drikke har i etterkant av forrige møte i koordineringsgruppen, jf. sak 01/25b 26. februar, sendt forespørsel til sekretariatet om en utdypende skriftlig begrunnelse for hvorfor oppdraget til VKM vedrørende vurdering av bruk av salterstattere er trukket. I referatet fra forrige møte ble det gitt et svar om bakgrunnen for hvorfor oppdraget ble trukket og at denne avgjørelsen var i samråd med VKM. Det er denne begrunnelsen som det ønskes ytterligere detaljer om og utdyping av.

NHO Mat og Drikke ønsker også at Helsedirektoratet gir aktørene i intensjonsavtalen nærmere informasjon om hvordan matindustrien skal forholde seg til bruk av salterstattere fremover.

Helsedirektoratet har hatt møte med VKM og Mattilsynet om dette og skal henvende seg til WHO for å forespørre om hvilke vurderinger WHO har gjort for å komme frem til de konklusjonene de gjorde i sin rapport om salterstattere. Saken følges opp.

c. Status og planer for innsatsområde 2: tilsatt sukker (NHO Mat og Drikke)

NHO Mat og Drikke presenterte en samlet status for arbeidene i innsatsområde 2 og 3. Det er siden forrige møte i koordineringsgruppen den 26. februar ikke blitt gjennomført felles aktiviteter for aktørene knyttet til arbeidet de to innsatsområdene. Det ble gjennomført seminar for aktørene i innsatsområdene for reduksjon av salt, tilsatt sukker og mettet fett den 16. januar 2025. Arbeidene for å redusere tilsatt sukker og mettet fett i næringsmidler og matretter og tiltak for å redusere inntaket av tilsatt sukker og mettet fett i befolkningen pågår innad i de enkelte virksomhetene i samme omfang som tidligere i avtalen. Det er foreløpig ikke satt i gang arbeid for å planlegge ny workshop eller seminar om reduksjon av tilsatt sukker eller mettet fett.

d. Status og planer for innsatsområde 3: mettet fett (NHO Mat og Drikke)

Se 09/25 c).

e. Status og planer for innsatsområde 4: grønnsaker, frukt og bær, grove kornprodukter og sjømat (NFGF, BKLF, Sjømat Norge)

Sjømat Norge v/Trude Nordli presenterte status. Det ble arrangert et godt MerAv-seminar på Umami på Lillestrøm 19.mars, med fokus på hva vi sammen kan gjøre fremover for å få opp konsumet av frukt/grønt, grove kornprodukter og sjømat. Alle matvarekjedene holdt innlegg, Helsedirektoratet fortalte om de reviderte kostholdsrådene og Runar Døving fra Høyskolen Kristiania satte fokus på hva som skal til for å spise mer av de sunne matvarene. I tillegg var det innlegg om hvordan vi kan få til varige endringer i kantina basert på fjorårets kantinekonkurranse. Seminaret ble avsluttet med kåring av vinnerne i intensjonsavtalens utmerkelser 2024 fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), og NM sunn mat i kantina med kåring av beste MerAv kantine og kjedepisen. Seminaret var godt besøkt, og det var et godt samarbeid HOD og Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG).

f. Status og planer for innsatsområde 5: påvirkning av forbrukeratferd (Hdir)

Helsedirektoratet v/Thea Nørgaard Breili presenterte status i arbeidet. Det har blitt satt ned en programkomité for å planlegge oppfølgingsseminar om forbrukeradferd for aktørene i intensjonsavtalen. Programkomitéen har møttes to ganger for å diskutere forslag til tematikk for seminaret. Det foreligger en plan om å gjennomføre seminaret tidlig høst 2025.

Helsedirektoratet har gjennomført den årlige undersøkelsen om kjennskap og tillit til kostråd og Nøkkelhullet. Analyse av dataene pågår. Undersøkelsen har fått flere oppdateringer i forbindelse med de nye kostrådene.

Helsedirektoratet har satt en kampanjestrategi for 2025. Dagens mediebilde og budsjetter gjør at det er behov for å tenke noe nytt og annerledes ved valg av budskap og målgrupper for å nå igjennom. En av hovedkampanjene for 2025 vil ha som formål å etablere Helsedirektoratet som trygg, engasjerende og pålitelig leverandør av kunnskap innenfor levestandardene, inkludert kosthold. Kampanjen planlegges å gå live i løpet av høsten.

Kostrådmateriell på språkene arabisk, somali, urdu, engelsk, ukrainsk, polsk og samisk har blitt publisert i [materiellbanken til Helsedirektoratet](#). Det samme gjelder [kostrådsartikkelen på helsenorge.no](#). Som en del av arbeidet med implementering av kostrådene vil Helsedirektoratet gjennomføre flere seminarer/webinarer i løpet av året. Første seminar var tenkt å være et fagmøte for pressen om kostrådene den 31. april. Seminaret ble imidlertid avlyst da få mediehuse hadde meldt at de kunne delta. 4. juni vil det bli arrangert seminar om Ultraprocessert mat og kostråd, <https://www.helsedirektoratet.no/konferanser/ultraprocessert-mat-og-kostrad>.

Den 20. mai lanseres [nytt Bra Mat kurs som er i tråd med de nye kostrådene](#). Bra Mat kurs holdes av Frisklivssentraler i hele landet hvor deltakere får opplæring i kostrådene og kostholdsveiledning.

Sak 10/25 Status for arbeidet om markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge og aldersgrense for energidrikk

- a. HOD v/Sandra Gjernes informerte om status for arbeidet med markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge. Forskriften om [forbud mot markedsføring av visse næringsmidler særlig rettet mot barn](#) ble vedtatt 25. april. Det er en seks måneders overgangsperiode, så forskriften vil få virkning fra 25. oktober.

Overtredelsesgebyr er ikke vedtatt da dette krever endring i matloven. Forslag om endring i matloven skal behandles i Stortinget i løpet av våren. Bestemmelse om overtredelsesgebyr kan bli lagt til i forskriften i etterkant.

Helsedirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide et rundskriv som skal være klart 1. juli. Rundskrivet vil inneholde veiledning for tolkning av forskriften. Helsedirektoratet får tilsynsfunksjon for forskriften. Det vil være mulig å komme med merknader på rundskrivet innen tre måneder etter at det er publisert.

HOD v/Gyrd Omholt Gjevestad orienterte om forslag til ny forskrift om forbud mot salg av energidrikk til barn under 16 år. [Forslag til forskrift er på offentlig høring](#) med høringsfrist 14. juni. Det planlegges for at forskriften kan tre i kraft 1. januar 2026.

Sak 11/25 Presentasjon av ny kostholdsstatistikk

- a. SSB v/Trond Ekornrud presenterte arbeidet med ny kostholdsstatistikk. [Den 5. mai 2025 publiserte SSB ny statistikk](#) for årgangene 2019-2023. I tillegg ble 2018-årgangen republisert. [SSB har skrevet en nyhetsartikkel om den nye statistikken](#). Det var stor medieoppmerksomhet rundt lanseringen. De nye tallene viser blant annet at:
- Det har vært en stor økning i dagligvarekjøp av mat og drikkevarer i perioden 2018-2023
 - Økningen var særlig stor under pandemien
 - En stor økning i kjøp av sukkerfri brus og energidrikker
 - Nordmenn kjøpte mindre rødt kjøtt og mer hvitt kjøtt i 2023 enn i 2018

Helsedirektoratet er i prosess med å inngå en ny FoU-avtale med SSB om utvikling av statistikk for 2024 og 2025. Det er mål om å være ajour innen vår 2026 med alle årganger 2018-2025, og at statistikken fremover skal publiseres årlig med statistikk for det foregående året.

SSB vurderer å utvide statistikken ved å ta i bruk salgstall fra Vinmonopolet og tilrettelegging av data fra Tradesolution for å få med faktiske endringer i næringsinnhold fra enkeltvarer. Endringer på enkeltvarer vil først bli fanget opp i statistikk fra 2024. Det ble stilt spørsmål i møtet om statistikken tar hensyn til grensehandel. Det ble svart at grensehandel ikke er hensyntatt.

Koordineringsgruppens medlemmer gratulerte SSB med godt arbeid for publisering av den nye kostholdsstatistikken. Sak følges opp i neste møte.

Sak 12/25 Status for Folkehelseinstituttets evaluering av intensjonsavtalen

- a. Folkehelseinstituttet (FHI) har fått i oppdrag å evaluere intensjonsavtalen, status for arbeidet gis i møtet

FHI har fått i oppdrag å evaluere intensjonsavtalen for et sunnere kosthold, spesifikt avgrenset til kvantitative endringer i nordmenns kosthold, utviklingen i innholdet av salt, sukker og mettet fett innen relevante produktkategorier, samt utvikling i verdiandel på nøkkelhullsprodukter. Tidsperiode for evalueringen er hovedsakelig 2022-2025, men med trender fra 2015. Datakilder for evalueringen er data i Utviklingen i norsk kosthold, data fra Tradesolution for innhold av salt, mettet fett og sukker i utvalgte matvarekategorier og data fra NielsenIQ for utvikling i verdiandel for nøkkelhullsmerkede produkter.

Det er ikke delt utfyllende skriftlig oppdragsbeskrivelse med koordineringsgruppen, ut over presentasjonen som ble gjennomgått i møtet.

Helsedirektoratet loftet mulighet for å inkludere de nye dataene fra SSB i evalueringen. FHI gjør en vurdering av om SSB-dataene skal/kan inkluderes i evalueringen. Det ble kommentert at SSBs data også gjenspeiler store endringer i kjøpsadferd gjennom årene med pandemi samt endringer i kategorisering av produkter i Tradesolution m.v. Dette må hensyntas ved evt. tolkning og bruk av dataene i FHIs evaluering.

Det kom innspill i møtet om at datakildene i FHI's evaluering ikke på en tilstrekkelig måte fanger opp aktørenes aktiviteter og investeringer i å tilby reformulerte og/eller nyutviklede produkter i tråd med intensjonsavtalens målsetninger, som ikke har lyktes i handelen og dermed ikke lenger er i salg, og hvordan utviklingen av slike produkter har vært. Det ble diskutert at dette er vanskelig å fange opp, men at det er noe som kan inkluderes i diskusjonen i rapporten. Dette var et område som ble godt dokumentert i [følgeevalueringen som Fafo gjorde for den første avtaleperioden 2016-2021](#).

Oppfølgingspunkt: FHI vurderer om SSB-dataene skal/kan inkluderes i evalueringen. Sak følges opp i neste møte i koordineringsgruppen.

Sak 13/25 Rapport til næringslivsgruppen

- a. Helsedirektoratet presenterte forslag til innhold til koordineringsgruppens rapport. Neste møte i næringslivsgruppen på matområdet er tirsdag 27. mai. Rapporten skal ferdigstilles og sendes HOD 14. mai. Det betyr at frist for innspill fra innsatsområdene er mandag 12. mai.

Rapporten vil følge samme struktur som tidligere rapporter, men det planlegges å gi en mer utfyllende beskrivelse av sak om kommunikasjonsaktiviteter, jf. sak 14/25. Frist for å sende bidrag til sakunderlaget til sekretariatet er onsdag 14. mai kl. 14.

Sak 14/25 Oppfølging, kommunikasjonsaktiviteter knyttet til kostrådene

- a. Møteleder presenterte bakgrunn og prosess for saken. Oppfølging fra sak i næringslivsgruppen på matområdet og forrige møte i koordineringsgruppen. På møtet i næringslivsgruppen 9. januar 2025 ble samfunnsdebatten om kosthold og folkehelsearbeidet drøftet og politisk ledelse i helse- og omsorgsdepartementet (HOD) ba koordineringsgruppen for intensjonsavtalen for et sunnere kosthold om å utarbeide en liste med mulige tiltak, før temaet skulle følges opp i neste møte i næringslivsgruppen. I møtet ble det enighet om å be koordineringsgruppen for intensjonsavtalen om å utarbeide en liste med mulige tiltak som kan bidra til økt tillit til kostrådene og at flere følger kostrådene, til neste møte i næringslivsgruppa.

I møtet i koordineringsgruppen den 26. februar 2025 ble det enighet om at matbransjen, Mattilsynet og Helsedirektoratet, hver for seg, utarbeider forslag til tiltak om hvordan løfte kjennskap og tillit til kostrådene, og hvordan øke kjennskap til regelverket som skal sikre helsemessig trygg mat og forbrukervern når det gjelder næringsmiddelopplysninger. NHO Mat og Drikke har koordinert innspillene fra matbransjens aktører i koordineringsgruppen.

Matbransjen, Mattilsynet og Helsedirektoratet presenterte sine forslag til tiltak. Tiltakene vil bli lagt inn i sekretariatets rapport til næringslivsgruppen.

Det ble enighet om: at sekretariatet skriver utkast til bakgrunn og prosess for sak, med frist for innspill 14. mai. Forslag til tiltak sendes til sekretariatet innen 14. mai. Sak følges opp i næringslivsgruppen.

Sak 15/25 Dato og saker for neste møte i koordineringsgruppen

- a. Neste møte er onsdag 22. oktober kl. 10-13 i Helsedirektoratets lokaler. Forslag til saker er:
- Helsedirektoratets arbeid inkl. status per innsatsområde
 - Status for arbeidet om aldersgrense for energidrikk
 - Status for arbeidet med utvikling av kostholdsstatistikk fra SSB
 - Matvaretabellen, oppdatering av tall
 - Rapport til næringslivsgruppen
 - Dato og saker for neste møte i koordineringsgruppen
 - Eventuelt

Det kom et ønske om at det i neste møte også settes opp sak med presentasjon av, og status for, prosjektet Joint Action PreventNCD.

Sak 16/25 Eventuelt

- a. HOD meldte en sak til eventuelt. Verdens helseorganisasjon (WHO) har et stort fokus på transfett med mål om eliminering av industrielt fremstilt transfett i verdikjeden for mat. HOD har ved god hjelp av Mattilsynet søkt WHO om å bli validert som et transfettfritt land. WHO har godkjent søknaden og Norge er følgelig validert som et transfettfritt land. WHO ønsker å skape litt oppmerksomhet rundt dette under verdens helseforsamling i mai. HOD takket Mattilsynet for god bistand i arbeidet.
- b. Det kom et spørsmål i møtet om hvordan norske myndigheter følger opp arbeidet med å forberede og gi innspill til det fjerde høynivåmøtet i FN (UNGA/HLM4) om ikke-smittsomme sykdommer, som skal finne sted i september 2025. HOD kommer tilbake med en skriftlig orientering til koordineringsgruppens medlemmer om dette arbeidet.